

Green se je zahvalil in je dejal, da bodo passaiški stavkarji dobili vso pomoč, ki so jo potrební. Podpirala ga je Sara Conboy, tajnica organizacije tekstilnih delavcev.

Rezolucija dalje nalaga eksekutivi Ameriške delavske federacije, da zahteva kongresno preiskavo v zadevi Sacca in Vanzetti.

2

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru Rokopisi se ne vračajo

Narodnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cileiro \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta \$1.63 za tri mesece. In za inozemstvo \$8.00

Naslov za vse, kar ima stik s "Hatom":

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society

(Owned by the Slovene National Benefit Society)

Advertising rates on agreement

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year (Chicago) \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Sept. 30, 1926) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla narodnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KRALJICE IN SESTRADANO LJUDSTVO.

Kraljice niso imele še nikdar smisla za ljudsko trpljenje. Dokler so še kraljčine in princezinje jim vzgojitelj skrbno prikrivajo, da na svetu žive ljudje, ki so brez zanjutke, ko vstanejo, in navadno tudi brez večerje, ko ležejo zvečer k počitku. Ti ljudje po dnevu k večjem povzijejo nekaj trdih skorjic kruha, ali pa kakšne nezabelljene "plaže", kakeršne bi razvajen pes še ne povohal. Pridejo pa tudi dnevi, ko taki ljudje nimajo kaj dati v usta, k večjem da pozimi s kropom, v katerega nasujejo malo prosene ali turšične moke, ali koruze, pogrejejo želodec, da od vsega hudega ne vzamejo konca. In tako odrastejo kraljčine in princezinje v veri, da imajo vsi ljudje vsega dosti, da na svetu ni otrok, ki ne morejo po zimi v šolo, ker nimajo tople obleke in ničesar za zajuterk. Ti nazori se drže kraljčin in princezinj skozi vse njih življenje, ako tudi postanejo kraljice.

O Rumunski se lahko reče, da polovica ljudstva strada. In to so mali kmetje, ki imajo komaj po štiri akre sveta, t. j. toliko, da so prikljenjeni nanj, da garajo proti nizki mezdi za veleposestnike, in pa industrijski delavci, ki opravljajo v industriji slabo plačano delo.

Rumunski kmet je še danes tlačan, akoravno so nekod v devetnajstem stoletju peli slavo, da je bil oproščen. Rumunski bojarji še danes žive v Parizu ali katerem drugem velikem mestu, kjer v družbi demimontk in pri raznih igrah zapravljajo sadove dela kmečkega ljudstva, kakor so bivali, ko je bila v Rumunski uvedena še tlaka. Rumunski kmet pa živi še vedno življenje tlačana v golju-fivi sugestiji, da je tlaka odpravljena.

Rumunska je bogata dežela. V nji se pridelava več pšenice, kot jo rumunsko ljudstvo potrebuje za svojo prehranitev. Za rumunskega kmeta, ki je pridelal to pšenico, pa ni pšeničnega kruha. Pšenica se izvezi v tujezemstvo. Pokupijo jo rumunski žitni spekulantje in bogarji od kmeta po nizki ceni in prodajo po visoki v tujezemstvo. Rumunski kmet se hrani le s korozi, pa še te je malo zanj. Še koroze ne ostane rumunskemu kmetu toliko, da bi jo dal zmleti v mlin in nato kuhal iz nje polento ali žgance ali pa pekel kruh. Kmetje osmukajo koroze storže, posuše zrno in tako posušeno zrno skuhamo na vodi. To jed imenujejo "polisko", ki tvori glavni živež za kmečko prebivalstvo.

Rumunski kmet nima niti te "poliske" toliko, da bi se jo najedel trikrat na dan do sitega. Kmetje seveda godrnjajo in zabavljajo. In če kmetje postanejo preveč glasni, tedaj jih vlada ukroti z žandarji in vojaštvom, v zunanji svet pa pošlje vest, da so se kmetje vpri, da se pajsdašijo z Rusijo in hočejo vzpostaviti sovjetsko republiko.

Medtem ko ljudstvo umira gladi in se oblači v cunje, pa rumunski bolgari in kraljevi dvor žive v razkošju in izobilju.

Njih kraljica se je namenila obiskati Ameriko. Ona ne potuje kot žena, ki se zaveda, v kakšni bedi in revščini živi rumunsko ljudstvo, ampak tako, kakor da bi bila zastopnica multimilijonarjev in milijarderjev. Na ogromnem parniku "Leviathan" je najela celo vrsto kabin in prostorov, ki so bili namenjeni za kajzerja, ko je bil ta velikanski parnik še lastnina bogate nemške parobrodne družbe. Na potovanju jo spremlja njena najmlajša hči Illeana. Zanje je najeto število sobaric, raznovrstnih služkinj in slug. Obe pa spremlja krdo rumunskih dvornih in državnih uradnikov. Potovanje bo požrlo eno premoženje, rumunsko ljudstvo pa hodi boso in umira gladi.

In to boso, stradajoče in gladi umirajoče ljudstvo plačuje davke, iz katerih prihajajo sredstva za kraljičino potovanje v Ameriko.

Milijoni ljudstva umirajo gladi, da lahko dve osebi potujeta v razkošju, razsipnosti in sijaju. In sili rumunski pravoslavni popje in duhovni drugih ver pripovedujejo rumunskemu ljudstvu, da je božja volja, da imajo tak družaben red v Rumuniji. Če to ni blasfemija, potem ni sploh ničesar več blasfemija. Najvišjemu, najmodrejšemu, vsemogočnemu, vsevednemu, in neskončno

PROSVETA

usmiljenemu bitju pripisujejo lastnosti, ki so z modrostjo, vsevednostjo, vsemogočnostjo in neskončno usmiljenostjo v direktnem protislovju. Tako se duhovni učili tudi v Franciji pred veliko francosko revolucijo in francoska kraljica Marija Antonijeta je dejala, ko je sestradano ljudstvo zahtevalo kruha: "Ako nima kruha, naj pa je kolajce."

Francoska kraljica Marija Antonijeta je umrla na morišču. Odsekali so ji glavo, ko jo je francoski parlament spoznal za krivo zarote proti francoskemu ljudstvu in obsodil na smrt.

Novor angleškega delavca na konvenciji A. D. F.

George Hicks, predsednik kongresa britanskih strokovnih uni, je sodeloval na konvenciji Ameriške delavske federacije in je v živih besedah orisal pomen in veljavo uni.

V naslednjem prinašamo Hicksov govor dobesedno kot je bil prebršen v listu Detroit Labor News in se glasi:

Sodelavci!

V imenu Kongresa britanskih strokovnih uni vam prinašam pozdrave in zatrdila bratstva in sodelništva od cellega gibanja organiziranega delavskega razreda v Angliji in od britanskih delavcev v splošnem.

Vaseli me in se čutim srečnega, da sem prisel v to čudovito deželo in sem ponosen, da sem z vami na vaši veliki letni konvenciji. Zelo me je zanimalo vse, kar sem videl in slišal odkar sem tu. Vaša mesta in njih municipalne organizacije; najin vašega industrialnega življenja, sposobnost vašega tovarniškega izdelovanja, vaša natančnost in vaša vitalna sila so mi prinesle veliko novih idej in skkušenj. Ker sem sam sizar, pokladatelj opeke, so me vaše poslopja še posebno zanimala. Povem vam, da vi prav dobro razumete stavbinstvo v tej deželi. Z gotovostjo verjamem, da bi se Pharoah, ki je zidal velikanske piramide, čutil in bil celo nevoščljiv vašim nebotičnikom. Ko sem zrl na vaša mesta, vaše ceste in na dolge vrste velikanskih poslopj — trgovskih in drugih — sem sam pri sebi dejal: Tu je dokaz, da so bili naši sodelavci zelo zaposleni! Zidari so si pač podobni po vsem svetu v stroki; oni pač vedno svoj posel. In zopet sem dejal: Če vi sodelavci umejete in ste zmogni zidati takale poslopja, če imate toliko zmognosti, konstruktivne zmognosti in moči dovolj, da ste postavili taka močnata mesta — tedaj ste tudi gotovo zmogni dovolj, da zidate, močno in modro gradite tudi v drugih smereh. Vi lahko zgradite veliko del. Gibanje, si postavite močnejše organizacije in si lahko podjarmite iste moči v vseh sferah človeške aktivnosti. Poslopja dežele so dobro kazala za materialni, moralni in intelektualni napredek te dežele.

Svet je unijska dežela.

Cutil sem se dolžnega, da apregovorim par besed o naših delavcih-zidarjih. Poznal sem par članov naše strokovne uni v Angliji, ki so sedaj člani vaših strokovnih uni v tej deželi. Dober član strokovne uni je lahko dober v katerikoli deželi se nahaja. Njegova dežela je ves svet. Se se prav dobro spominjam kritičnih dni začasa angleške generalne stavke, ko smo se nahajali v najslabšem položaju, ko je ležala največja teža na unijski, katere član sem jaz, t. j. Unijski strokovni sizarjev, ki pa pripada vsemu unijskemu gibanju; bili smo v največji stiski ko smo prejeli od ameriške zidarske unijske iz New Jerseyja dve, sto dolarjev v stavkovni sklad. Zagotavljam vas, da je ta generoznost napravila na vse Eksekutivni odbor in name to di velikanski utis, ki se ga bomo vedno spominjali. Mi globoko cenimo prijazni duh, kateri je deloval, da se je poslalo omenjeni denar. Ravno v tem času smo tudi prejeli podobno pomoč od zidarske strokovne unijske iz Južne Afrike. Mi smo bili pri siljeni verjeti, da imamo sodelavce po vsem svetu, kateri so globoko zainteresirani v naš dobrobit, da se dobro zavajajo našega tekega položaja in na-

PROSVETA

sega boja, da čez morja in kontinenta prevladuje duh mednarodnega bratstva in da je mednarodna delavska solidarnost nekaj resničnega. To se tiče naše stroke stavbinske unijske in mednarod. sodelništva med našimi strokovnimi sodelavci po vsem svetu. To so nam pokazale izjave iz vseh dežel od naših sodelavcev.

Kot član glavnega odbora strokovnih uni in konsekvantno eden izmed tistih, ki so igrali glavne vloge v veliki zgodovinski drami generalne stavke na Angleškem, se čutim, da ne morem nikakor presreti velikega dogodka, da bi vam ne omenil vsaj par besed o tem svetovnem momentu.

Ozadje generalne stavke.

Vi ameriški delavci ste in se živite v delni prosperiteti. Vaše mezde, ako jih sodimo po evropskem standardu, so visoke. Zaposlenost med vami je še precej povoljna. Vaše razmere so veliko bolj zadovoljive kot pa so na Angleškem. Vaši delavci živijo na splošno v boljših razmerah kot pa angleški. V Britaniji imamo od vojne sem neprecedentno industrijsko depresijo. Naše industrije so na slabi poti in so se jele resno krčiti. Od vojne premirja sem smo imeli in imamo še sedaj celo armado nezaposlenih. Ta armada je štela in šteje od enega do dva milijona delavcev, ki bi radi delali, pa ni dela zanje. To število je za Veliko Britanijo pogubonosno, ker to število predstavlja dvanaest odstotkov vsega našega delavstva. Poleg tega pa so še nekatere industrije zaposlele delavce le delno, le začasno. Bilo bi v resnici težavno, vam predložiti težave in grozno ubostvo, ki je spremljalo naše delavstvo na milijone, ki so bili prizadeti valed te neznosne depresije. Pomisliti si moramo, da niso bili prizadeti samo delavci, ampak njihove družine ravnotako. Po tem jele si lahko predstavljamo, kakšno ozadje in vzroki so bili, ki so vodili v generalno stavko.

Na Angleškem, kot vam je že znano, imamo dobro organizirano gibanje strokovnih uni. Radi tega se je pričakovalo, da kadar bodo razmere postale neznosne, kadar bodo meze znižane na neverjetno nizko, kadar je hodilo na tisoče delavcev naokrog zastoj iskajočih dela in kadar so se delodajalci izkazili, da bodo nastopili ofenzivno proti delavcem, da bo takrat gibanje strokovnih organizacij prisiljeno podvzeti akcije.

Generalna stavka je prišla kot vrhunec dogodkov in kot kulminacija, ki se je razvijala od svetovne vojne sem. Ako človek samo pregleda industrialno zgodovino Britanije od vojne premirja, takoj spozna, kako so si ti dogodki razvijali. Septembra, 1919, smo imeli železničarski strik, ki je ustavil ves promet na vseh železnicah. Leta 1921, ki je zaznamovano kot "crni petek", smo imeli izprtje premogorjev, ki je trajalo trinajst tednov. Prihodnjega leta pa smo imeli izprtje vseh makinistov. Temu so sledila razna izprtja v vseh industrijah. Delavci so bili silikani. Tedaj so trpeli vsi delavci, tekstilni, tiskarji, pomorščaki in drugi. Leta 1924 smo imeli velik narodni nesporazum v zidarski industriji. In tako naprej se so vrstili dogodki, ki so vedno tlačili delavca k tlom. V vsem tem času pa so podjetniki delali na to, da ekonomično izstradajo delavce.

Britski podjetniki so organizirani.

Vsi britski podjetniki so organizirani v močnih zvezah, ki so spojene v Britsko industrialno federacijo.

Slišali so se glasovi v našem gibanju, da bi se tudi mi zbrali

PROSVETA

sega skupaj in napravili mogočno zvezo. Ker, so dejali, da so bile naše unijske večkrat preganjan poedino, so bili mnogi mnjenja, da je čas, da se združimo vsaj sedaj. Mi moramo združiti naše moči, da bomo skupno nastopili proti skupnemu sovražniku. In to je povzročilo zahtevo, da se koncentriira moč strokovnih uni v glavnem odboru Kongresa strokovnih uni.

Iz tega se lahko razvidi in umeje, da se je veliko spremenilo v notranjosti organizacij.

Medtem ko se ne more trditi, da je bilo gibanje britskih strokovno organiziranih uni popolnoma pripravljeno za generalno stavko, se pa vseeno lahko reče, da je to gibanje skozi proces velike transformacije do tega cilja. Se precej moči se je dalo glavnemu odboru od strani strokovnih uni. To je sledilo kongresu, ki se je vršil leta 1924 in 1925, na katerem se je skedalo glede tega. Lokalne strokovne organizacije — strokovni odbori — so se približale ena drugi ter se spojile v Generalni odbor. In kolikor se mene tiče, sem storil vse, da se pripravimo za krizo, ki nam je pretila. Svaril sem v našem časopisu in z govori, da pojačamo naše gibanje ter da ga pripravimo za boj.

Dobro smo vedeli, da se bo boj razvil in bil okoli premogarske industrije. Premogarska industrija je glavna na Angleškem. Normalno je zaposlenih nad en milijon delavcev pri tej industriji. Tragične razmere vseh britskih industrij so najbolj prizadele premogarje. To se kaj lahko razume, ako se pomisli, da se je vavposod znižalo produkcijo v vseh industrijah, in je logično, da te industrije niso potrebovale toliko premoga kot prej. Temu pa je še sledila revolucija v prevažanju, ko se je uvedlo Deiselov stroj na parniških, ki je proizvajal silo z oljem in ne več s premogom. To je imelo direktne in najsilnejše posledice na britsko premogovo industrijo, bolj kot pa vsa stagnacija drugih britskih industrij, ki niso rabile več toliko premoga, ker niso delale s polno paro. Tega ni bilo opaziti v drugih deželah, da bi iznajdba Deiselovega stroja vplivala tako močno na premogovo industrijo.

Anglija prva industrializirana.

Zapomniti si moramo, da je bila Anglija prva dežela, ki je bila industrializirana, in da se je na Angleškem kopalo premog že dolga leta nazaj, predno se je sploh kaj mislilo o njem v drugih deželah. Danes pa najdemo angleško premogovno industrijo v zelo nazadnjakem stanju. Medtode, ki se jih je rabilo še pred več leti, so še sedaj v rabi. Velika večina premogorovov se je obratovala že mnogo leta in premog je valed tega zelo globoko ali pa zelo oddaljen od površja. Radi teh razmer so bili prisiljeni premogarji hoditi po več ur na delo, predno so se priplazili do svojih prostorov. Tudi te faktorje je bilo treba vzeti v poštev. Tudi je zelo mal odstotek premogorovov, ki bi zapolnili nove metode pri kopanju premoga. Edino najmodrejšje naprave in stroji bi upostavili britske premogorove na noge, ki jih zahteva moderna industrija.

Kot konsekvence temu je bila premogarska industrija zadajeta v stanju kronične krize. Velikojam je bilo zaprtih. Vse prebivalstvo majnarskih vas je bilo valed tega brez dela. Delna zaposlenost je bila redka. Mezde so bile slabe, razmere so pa bile v resnici take, da niso moge biti bolj mizerne. Premogarjevo življenje je že tako težavno, trudopolno, nevarno in življenje tvegajoče v normalnih časih — kar jim vedno grozi smrt radi eksplozij ali drugih nesreč — je pa postalo zadnje čase še nevarnejše in razmere so postale naravnost neznosne.

Pod takimi razmerami, pod katerimi so se nahajali premogarji, so prišli podjetniki z zahtevo, da se nadalje drastično znižajo mezde. V nekaterih krajih, kot na Južnem Valeskem, so znižali mezde za več kot eno tretjino, kar so bile do 1. maja t. l. Podjetniki premogorov so pa na povrh tega še zahtevali, da se zviša delovni čas: iz sedem ur na osem.

(Konec jutri.)

PROSVETA

Strojne puške pokajo ...

Pokajo iz avtomobilov in hiš skozi okna, na cestah pa pobirajo mrljice. Spet so pobrali dva. Skupaj so jih že pobrali 46 v tem letu.

Najnovejšo bitko, v kateri je pokala strojno skozi okno, so uprizorili pred cerkvijo Najsvetejšega imena. To je dalo sceni primerno ozadje. Tipična scena mora imeti tipično scenerijo, v kakršni se senci slavno čikaško mesto izza onih junjskih dni...

Kaj pa se godi v Chicagu? Nic. Fantje so veselji in se zabavajo ... Pustite jim zabavo, dokler je njihov dan.

Majhna ruska novica.

Iz Moskve poročajo, da sta Zinovjev in Trockij poklicana pred sodni stol komunistične stranke.

To je dobra vest. Slaba bi bila, če bi Trockij in Zinovjev sodila komunistično stranko.

Mladi smo še, mladi!

Dr. Bundensen, čikaški zdravstveni komisar, je rekel te dni, da imata tipičen Newyorčan in tipičen Čikažan pamet dvanajstletnega otroka. To je njuna mentalna starost.

Ako je dr. Bundensen sodil po neumnosti, ki so jo uganjali Newyorčani na svojih ulicah in Čikažani v svojem Grant Parku letošnje junijske dni, tedaj ima prav.

Kulturna višina.

Koncertna sezona je odprta. Ker rad poslušam lepo petje, greš na koncert. Koncerte prirejuje kulturni ljudje, ne divjaki. Kulturni ljudje tudi obkapije koncerte. Taka je vsaj misel.

Kadar pridejo kulturni ljudje skupaj, se radi pomenijo o kulturnih rečeh. Takrat je čas, prihliti in prostor za to. Pomenek je odprt, odkritosrčen, konstruktiven in idealen kot na primer: "Ali si že naredil?" "Ne še. Si ti?" "Čakam. Michigan je letos zanič. Kalifornija je malo boljša. New York se ni prišel!"

Collinwoodski Strigelja še niso našli.

Cenjeni Zarkomet! Karol Skebe se je zopet mlo zjokal v franciskanski plenici, češ, da so rdečkari objavili njegov pogovor v Prosveti. Pozabil pa je povedati, kako so pogoreli na sodnji, on, Skebe, njegov pisec in Hribar. Take kunsne butice, celo ena maziljena je zraven, pa jih ena sama ženska užene v kozji rog! Ali vas ni sram? Te sramote gotovo do smrti ne pozabite. — Dalje piše, naj si dopisnik Prosvete pripravi čevlje za pot, kajti potni list se mu že pripravlja. Haha, kako bo vesel! — Ernest Terpin pa piše, da sicer ne pozna Strigelja, v pa, da Strigelj dela v isti tovarni kakor on! Dalje svari, naj Strigelj pazi, da mu ne pade črna barva na glavo. Kako pa je to, da učenjak Terpin zasluži le 45 centov na uro, medtem ko ima nepravil Strigelj čez en dolar na uro? Povem ti, Terpin, da lahko celo tovarno in vse delavce poliješ s črno barvo, na pravega Strigelja ne pade niti ena kapljica. Saj veš, da je v Collinwoodu več tovarnen, ne samo tista, v kateri ti delaš. — Collinwoodski Strigelj.

Kleopatrat!

Ameriški lizunski listi, ki se bodo valjali v prahu pred rumunsko kraljico kakor so se minule poletje pred kardinali iz Evrope, pišejo, da je kraljica lepa in gladava kakor Kleopatrat.

Mumije a la Tutankamen že imamo. Zdaj dobimo še Kleopatrat.

K. T. B.

Povodenj je dosegla tudi Litjo in Kamnik. Nalivi in poplave so bile tudi v okolici Celja in na Primorskem.

Gerentaki svet Ljubljane je dal 100.000 dinarjev kot prvo pomoč za poplavlence.

Agitacija za "Prosveto!"

Vacirci dobili podaljšano dovoljenje za tri mesece

Kako se naj razmere v Italiji v treh mesecih izpremenijo, tega department ne pove. — To je zdaj velika uganka.

Washington, D. C. — Imigracijski biro Združenih držav je dovolil Vacircu, kot se je izvedelo kasneje, samo tri mesece bivanja v Ameriki.

Vincenzo Vacirci, bivši socialistični poslanec italijanskega parlamenta, in kateremu je Mussolini odvzel italijansko državljanstvo in mu konfisciral vse imetke v Italiji, je prišel v Zdržene države kot politični begun. Pred nedavnim je bil Vacirci obveščen, da je bil njegov apel v Washingtonu za bivanje v tej deželi kot politični begun sprejet in je bilo bivanje podaljšano le za kratek čas, ker je očividno, da se ne more vrniti v Italijo. V Ameriko je Vacirci prišel leta 1925 oficijelno kot obiskovalca.

Biro je določil, da mora Vacirci zapustiti Zdržene države dne 1. januarja prihodnjega leta. Ali biro nič ne pove, kako se naj v tem kratkem času izpremenijo politične razmere, da se Vacirci lahko deportira, ne da bi prišlo njegovo življenje v nevarnost.

Vacirci je prišel v Ameriko iz Švice. V Švici mgoli Mussolinijevih agentov, ki so pripravljali izvršiti vsak ukaz oberfaštov. Švica ni varna dežela za nikogar, ki ga ima Mussolini na piki.

Meja Italije je blizu. V Italiji se pa agentom Mussolinija ni bati ničesar hudega. Obravnava proti Matteotijevemu morilecemu to potrdi.

Kukluksklsanska korpulja v Indiani

Oblastniki so v konfliktu radi pritanja bivšega okupacijskega diktatorja. Morda mu zavežejo usta.

Indianapolis. — Slika nezastisljane korupcije in terorizma s strani kukluksklsanske organizacije v Indiani, katera si je bila zadnja leta osvojila malone vso politično oblast v državi, se razvija med velikimi ovirami. D. C. Stephenson, bivši "veliki zmag" v Indiani in politični diktator, na katerega polagajo razkritelj in preiskovalci največjo važnost, je postal tarča raznih legalnih kapric, ki mu morna vzamejo vso dobro voljo do pritanja proti njegovim bivšim pristajem. Stephenson se nahaja v dosmrtnem zaporu radi umora nekega dekleta. Zdal bi ga radi dobili pred sodišče, ne morejo pa se zediniti, kako bi ga dobili iz ječe. Radi tega so nastale razne legalne akcije, ki so med seboj v konfliktu. Ena stranka zahteva, da pride osebo pred veleporoto, druga ga tira naravnost pred sodnika v neki drugi aferi, ki ni v zvezi s korupcijo v javnih uradih. Dokler se ne zedini glede forme zaslišanja, mora čakati preiskava.

Medtem prihaja vest, da se je na razvalinah propadlega Ku Kluxa v Indiani ustanovila nova tajna organizacija z istim programom, toda z novim imenom "Hospitalita", ki ima samo v Indianapolisu že 15.000 članov.

COYLE JE GOVORIL Z DVEH PRIZNIC.

Pozabil je nekaj dodati.

Detroit, Mich. — Albert F. Coyle, urednik strokovnega glasila železniških strojev, je govoril v nedeljo v neki evangelični in unitarijski cerkvi s priznanci. Pri tem je dejal, da podjetnik, ki noče imeti opravka z unijami, ne more biti kristjan.

Neki delavec, ko je šel iz unitarijske cerkve, je pa govoril sam med sabo, da je Coyle pozabil povedati, da duhoven kršanske vere ni kristjan, ki ne prizna, da so delavci opravičeni do polne vrednosti sado svoje dela.

POPOLNO ORGANIZIRANJE SVILNIH DELAVCEV JE CILJ ZDAJŠNJE AGITACIJE.

Na tisoče letakov je bilo razposlanih v štirih jezikih med delavce. — Sklicujejo se shodi.

Paterson, N. Y. — Organizacija svilnih delavcev Associated Silk Workers si je dala nalog, da v sedanjih kampanji organizira vse svilne delavce v Patersonu. Razposlanih je bilo na tisoče letakov v štirih jezikih vrh tega se sklicujejo shodi, na katerih nastopajo govorniki v raznih jezikih.

Stavka v letu 1924 proti povznesanju stave je ponesrečila. Podjetniki so takoj znižali mezo in podaljšali delavni čas. Unija zahteva priznanje organizacije, povišanje meze vseh svilnih delavcev, ki delajo na izroki svili, minimalno mezo, plačevanje meze vsak teden, boljše sanitarne razmere, osemurni delavnik za vse delavce pri izdelovanju široke svile in štiri-deset ur dela v tednu.

"NE ALIJANCE S TUJEZEMCI."

Tako svari velik dnevnik delavce.

Washington, D. C. — Pod tem naslovom je izšel v dnevniku "Washington Post" članek, ki svari Ameriške delavsko federacijo pred združenjem z Mednarodno federacijo kovinskih delavcev.

V tem članku svari članek pred mednarodno birokracijo, češ, da bo amer. denar podpiral radikalno propagando v tujemstvu. Članek dalje modruje, ako tujezemci nimajo poguma, da si izvojujejo sami svobodo, ki jo Amerika prizna svojim delavcem, tedaj se ne morejo ameriški delavci zanimati zanje, da jim pomagajo.

Članek je navadna godla, ki je bil spisan za one ameriške delavce, ki so bili rojeni brez možganov. Pri pametnih ljudeh ne more tak članek izvesti drugega kot zaničljiv umev.

BRUTALNE POLICIJSKE METODE V PASSAICU.

Delavec ima zlomljena rebra. — Polcija ga je suvala in pretepala, da izšli iz njega izpoved, kakršno si želi.

Passaic, N. J. — V Hackensacku je v zaporu pet delavcev. Za vse je določeno poročilo na \$80.000. Med zaprtimi je tudi Paul Kovak. Obtoženi so misteriozno bombažno napada. Polcija je aretirala 21 oseb, izmed katerih nekateri pripadajo med stavkarje, druge pa zopet ne. Na Kovaka so zdaj odkrili zlomljena rebra, ki so posledica policijskega pretepanja in suvanja. Zunaj poškodbe so zacejene, medtem ko notranje še niso.

Tom Reganu so izbili en zob. Tako naznanja unija tekstilnih delavcev.

Pijanci v angleškem parlamentu!

London, 13. okt. — Dr. Alfred Salter, poslanec, je včeraj naredil senzacijo, ko je dejal, da je vsako sejo veliko število pijanih poslancev v zbornici. Največ pijancev je na torijski desnici.

Zračna črta Spanija-Argentinija.

Buenos Aires, 13. okt. — Argentinska vlada je odobrila načrt za otvoritev redne aeroplanske črte med Sevilom in Spanijo in Buenos Airesem.

Poljski kmetje razbili radio v veri, da jim prinaša burjo.

Varšava, 13. okt. — Praznovni kmetje so razbili veliko število radio aparatov in antenov v veri, da radio povzroča viharje in nevihte.

10 duhovnov aretiranih v Mehiki.

Mexico City, 12. okt. — Vojska straža je včeraj pripeljala iz Chilape v glavno mesto deset duhovnov, med katerimi je sedem kanonikov. Obtoženi so vstajnega gibanja proti vladi.

JAVNA GOVORNICA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete".

Pojasnilo.

Chicago, Ill. — V Proletarcu št. 995 od 7. oktobra je v koloni "Vaičipi" izšel dopis ali članek pod naslovom "Demokracija v društvih SNPJ. v Chicagu", na katerega sem primorala odgovoriti, kot zastopnik društva Francisco Ferrer št. 131 S. N. P. J. za nameravano prireditve "božičnice" ali Miklavževega večera članom mladinskega oddelka enotnih društev v Chicagu.

V dotičnem članku je omenjeno, da so bili zastopniki društva Francisco Ferrer na posvetovalni seji najvišje na lestvi, kar je nesramno zavito. Izjavljam, da so bili na "isti višini" kot drugi zastopniki. Kot sklicatelj te seje sem navzočim zastopnikom pojasnil, zakaj je seja sklicana, na kar sem jih pozval, naj izvolijo predsednika, ki naj vodi sejo. Nisem se samolastno postavil na "najvišji klin lestvice", ampak navzoči zastopniki so soglasno odločili, naj jaz vodim sejo. Ostali dve sestri zastopnici pa nista imeli popolnoma nič "višjih sedežev", kot n. pr. zastopnice društva "Nada".

Najodločneje pa odklanjam trditve, da so zastopniki društva št. 131 vsa dela že prej neformalno razdelili in pri tem razdelili "v kaste", ali da bi naredili kake "stanovske razlike". Iz izkušenj, katere imam od lanske prireditve, sem pred sejo napravil nekaj načrt cele prireditve za letošnje leto, kar sem potem poročal na seji zastopnikov. Pri tem nisem najmanj mislil na kake "kaste" ali "stanovske razlike, kot se spodobijo v razredni državi", ali da bi ga "razdelili s stališča socialnih stopenj". Ravno tako je iz trte izvit, da so jim (zastopnikom) društva št. 131 zastopniki drugih društev večinoma kimaje potrdili. Tukaj naj bi "eden, ki je vse silil ter si zapomnil" pojasnil, katere je mislil pod besedo "jim"? Jaz sam sem govoril, pojasnjeval in priporočal ta načrt razdelitve dela, dočim sta ostali dve zastopnici popolnoma molčali. Istotako je neresnica, da so zastopniki kimaje potrdili. Zastopniki društev "Narodni višje" in "Slovenki dom" so izjavili, da je ta razdelitev dela najboljša in da bo najmanj sitnosti. Zastopnice društev "Nada" niso na tej seji ničesar izjavile, da-li se strinjajo s tem načrtom ali ne. Sicer pa ta zaključek ali sklep, kateri je bil sprejet na tej seji, ni končen in ne definitiven, ker so odločilen faktor ona društva, ki so se prijavila za to skupno prireditve in zastopniki, ki se strinjajo s tem načrtom, ga bodo tudi priporočali na seji svojih društev. Ako bodo društva sprejela, bo tako izvedeno, ako ne, pa bo zopet enako, kot je bilo lansko leto. In ali je to kaj tako hudega, ako vsako društvo prevzame gotovo delo? Jaz mislim, da ne, ker so to prakticirali že precejkrat v Chicagu, kadar so skupna društva imela kako skupno prireditve, n. pr. banke ob priliki dvajsetletnice jednote, veselico ob priliki otvoritve jednote dvorane i. t. d. Zakaj pa takrat ni nihče govoril in pisal o kaki "razdelitvi društev v kaste"? Zakaj ravno sedaj? V vseh večjih naselbinah, kjer so moška in ženska društva jednote in v slučaju, da prireditvi kako skupno veselico ali zabavo, navadno žensko društvo prevzame delo v kuhinji in od nikjer se nisem nikdar čital kakega protesta, da so ženske porinile v kuhinje.

Najbolj neumesten je pa izraz "elita" v društvu Francisco Ferrer pa bo kupila darove in jih graciozno razdala." V kolikor se moje osebe tiče, odločno odklanjam ta izraz in izjavljam, da beseda "elita" bolj "paše" piscu "eden, ki je vse silil ter si zapomnil", kar je pokazal ob nemalo prilikah. Ko bi imenovali pisec imel malo pojma, koliko dela je v zvezi z nakupom in razdelitvijo daril, ne verjamem, da bi kaj takega napisal. Omenim naj le toliko, da bi imela ta "elita" letos oziroma na delo lanskega leta najmanj dva dni.

dela. Ako misli, da je vse opravljeno z nakupom in razdeljenjem darila, se presneto moti in nima niti pojma, kaj je pravzaprav "Miklavžev večer". Ali bo pisec mogel sam vsa darila pripraviti za razdelitev? Ali bo on naredil približno do 400 zavitev in na vsak zavitek prilpil listek z imenom onega, kateri dobi dotični zavitek? Ali bo pisec prepisal nad 250 imen? Ali bo pisec pripravil drevesce in okinčal? In kje je še drugo delo, katerega je sprejel zastopnik društva št. 131.

V splošnem pa, ali je to taka krivica ali kako diktatorstvo, ako kdo pride s kakim načrtom ali priporočilom na sejo zastopnikov več društev, ki so pripravljena prirediti skupno kako prireditve? Ali je kakšna razlika v tem, ako seja enega društva doleži tega za to delo in onega za drugo, in če kdo na seji več društev priporoča, naj to društvo prevzame to delo in drugo društvo pa zopet drugo delo? Kje je tukaj kaka "nedemokracija"? Pozivljam pisca, ako ima toliko poguma, da pride s svojim prvim imenom na dan, naj pove, kje so zastopniki društva Francisco Ferrer na omenjeni seji komu kaj diktirali? Iz vsega njegovega dopisa ali poročila odseva tajna želja, da bi se vse razbilo in vzgajilo nekako sovražstvo med posameznimi društv. Strahotno za njega kot člana jednote je, da daje gotovim članom in članicam žaljive in zasmeševalne primke, ker resnici na ljubo moram izjaviti, da ravno ti dve "dama" sta pokazali nemalokrat, da se ne bojita "poniževalnega dela v kuhinji", kar je pisec omenjenega članka že imel priložnost sam opaziti. Doležle se nismo pogajali nobenih "kast kuharic, bartenderjev, invalidov in dam ter gospodov", ampak on jih je sam iznašel. Ako bi poznal kako dostojnost in ravnostnost bi sam na seji svojega društva govoril in pojasnjeval, da je vse to "nedemokracija", in da se ne pustimo od zastopnikov društev "dam in gospodov" deliti v razne "kaste", ne pa dati v javnost, kar ne odgovarja niti z daleka resnici; prišel naj bi sam, z boljimi in praktičnejšimi načrtom in izjavljam, da mu ne bom nasprotoval niti toliko kot je za nohtom črnega. Ako mu pa žilica kljub temu ne da miru, da mora v javnost, naj enake zadeve, ki se tičejo izrecno in popolnoma le jednote in društev, priobči v Prosveti, ki je glasilo "ednote". Sicer pa vem, zakaj ni hotel priobčiti v Prosveti, kot sam tudi dobro ve, ako ne še boljše ko jaz.

Pričakoval bi tudi od urednika Proletarca, da bi takih stvari ne pustil v javnost, ker ve, da to ni v korist organizacije, kot si misli kdo misli. Posebno se, ker je član gl. odbora in neumoren agitator za napredek jednote in ker ve, da bi gl. urednik Prosvete ne pustil v javnost takega dopisa brez polnega imena pisca, ker so v tem oziru pravila dovolj jasna! Končno izjavljam, ako je pisec omenjenega članka nameraval "zadeti mene", se presneto moti in nadalje, da mi "društvo, v katerem kraljuje naj boljši brat gl. tajnik", ni niti najmanj diktiralo, kako naj razdelim delo in društvo je v tem oziru meni in ostalima zastopnicama dalo v tem oziru polno moč, da sem jaz sam brez vednosti "kralja" izdelal načrt in ga predložil zastopnikom, o katerem bodo imela posamezna društva zadnje in odločno besedo, ne pa "elita". — Peter Bernik.

Waukegan, Ill. — Nekaj nad leto dni je, odkar nisem imel prilike v tej krasni naselbini uživati veselja med našimi rojaki. V meni se vzbujajo spomini na prijetne čase, nič ne de, ako je bilo v času semtertja, kaj razburiljivga, bojevitiga. Kdor ljubi svojega bližnjega, mu mora tudi gorjavo poljubiti, skorajno mi jo sam v roke podam. Kjer je življenje, tam mora biti boj; že stara resnica nas uči, da je deroča voda najbolj čista. Iz tega sledi, da se v boju čistijo možgani in človek pušča za seboj vse, kar ni za rabo, kakor voda ki dere, pušča za seboj mlačbo in gnilobo. Kjer ni boja, postaja gniloba; kakor mlika v luži, voda tudi zasmrdi. Po tem dolgem času sem zopet po čudnih potih med rojaki, ki so po večini vrhničani. Ze v stari domovini sem zelo, zelo rad zahajal med vrhničane in moje največje veselje je bilo, ko so mi ukazali, da grem na Vrhniko, ali pa, da sem si sam to izbral. Ne vem kako je to, da so mi ravno Vrhnici tako priljubljeni, morda zato, ker se mi je pripetilo, da sem bil ravno na Vrhniki večkrat obšipan z blatom in pasovkami ter celo v spremstvu bajonetov odpeljan na vlak proti Ljubljani. Zdi se mi, kakor bi nekaj izgnilo, ali celo umrlo. Pred očmi se mi pojavlja mrtvaški oder. Ko sem odpotoval, mi ni bilo ravno dobro pri srcu, ali upal sem, da se vrnem. Udal sem se usodi in odinil proti Chicagu v dramo, ki je zapadeno v igri "iz nižnj življenja". Tam sem le v mislih živel med tukašnjimi rojaki. Le semtertja me je vezala dolžnost po opravkih, po par ur oblika, muditi se med Vrhnici in zopet nazaj. Tam v zaduhlem Chicagu sem z veseljem pričakoval novice v našem časopisu, z zahtevanjem preobračala strani, lakal po kolonah poročila o gibanju, napredku in o delovanju. Iztaknil sem le večkrat kak reklamni dopis, ki mu je sledilo suhoparno poročilo o slabem ali vsaj nepovoljnem izidu.

Da je ta dualna naselbina napredna, menda ni še posebej treba opisovati. Waukeganški in no. čikaški slovenski naselniki so to pokazali v svoji preteklosti, na gospodarskem in kulturnem polju. Posebno agilnost so pokazali v letu 1925 za čas in pred konvencijo S. N. P. J. in amelo lahko rečem, da so za časa zborovanja iste želi triumf in pohvalo, ki je gotovo ostalo v spominu našim gostom.

Predvsem mi je v spominu nastop naše mladine in upam, da tudi našim tujim gostom se ni šlo iz spomina, kajti po poročilih je razvidno, da polagajo povsod večjo pozornost na mladino, da jo povzdignejo na nivo, kamor spada. Mladina nam je porok za boljše prihodnost in neodpušljiv greh je, če to zanemarjamo.

Tudi VI. redni zbor J. S. Z. ki se je vršil v začetku meseca julija t. l., se je na široko bavil z mladino. Sprejel je obširno Lotrčevsko resolucijo, ki je dalekosegna in obširnega pomena. Nikakor ne morem pozabiti na vtise, ki jih je napravil pevski zbor čitalnice narodnega doma, posebno z mešanim zborom. In danes? Kako je danes?

Ali je res konvencija S. N. P. J. vzela vse s seboj, kakor zgoraj omenjeno? Vse je nekam izgnilo ali umrlo. Slovenska narodna čitalnica, ki je nekak višji kulturni zavod Narodnega doma, menda spi spanje pravičnega, češ da je svrčila svoje naloge. Ž gjo spi tudi mladina in pevski zbor. Da se zanemarjata je nad vse upoštevana zavod je neodpušljiv greh. Kdor se čuti utrujenega, naj gre k počitku, komur se neljubi delati, naj se od strani, pa naj nikar zapostavlja poti drugim, ki bi radi delali. Komur ne ugaja napredek, naj gre v mračnjstvo, ali vaveti naj odda tistim, ki bi radi delali in imajo veselje do dela in sposobnost. Popolnoma je razumljivo, da se človek utruji kot posameznik, ali s tem še ni rečeno, da mora zavedno zaspati. Vsi pogoji življenja so tukaj, spravi bi jih bilo treba le v pravi tir in spravi jih bi treba, kajti mladina bo terjala odgovor.

Socialistični klub št. 45 J. S. Z. je dosegel vrhunec pri konvencijah prireditvah. S svojo prireditvijo je globoko posegel v slika današnjega, preteklega in bodočega življenja. Kakor mrzli curek vode na vroče telo je vplival nastop in izvajanja sodruga Deba, na navzoče občinstvo. Ali naši rojaki kaj radi hitro pozabijo na vse, mesto da bi se ravnali po tem, kar silijo in vidijo. Isto velja za večerno dramo "Na dnju", ki je našim dobro uspešna. Socialistični klub št. 45 je še vedno rešil častno svoje naloge in občinstvu dal dobre hrane in užitek prijetne zabave.

Za dne 31. oktobra to je zadnje in peto nedeljo tega meseca, si je zopet naložil veliko nalog, občinstvu v zabavo in v poduk. Prireditel bo v domu znamenito dramo v štirih dejanjih, "Antiso". Dramo je spisal ruski pisatelj Leonid Andrejev, poslovenil jo je Ivan Vuk. Drama je vzeta iz življenja pred vojno v Rusiji, za časa carizma, ki je bil najbrutalnejši in karakterizira ruško buržoazijo. Slovensko občinstvo bo imelo priliko videti na odru ruske razmere. Rojaki so se vedno zanimali za vsakovrstne prireditve. Ena izmed najpomembnejših je "Antisa", ki vas bo presenetila zadnje nedeljo tega meseca.

Vredno "je tudi omeniti, da imamo v naselbini dva kluba, ki vedno skrbita za to, da ima občinstvo zabavo in dobro duševno hrano. Zato je sveta dolžnost, da jim je slovenska javnost naklonjena, da v polnem številu obkazuje njih prireditve ter jim pazljivo sledi.

Doba vdelja v prosti naravi, pod košatim drevjem je minula, čas je, da se zatečemo v svoj dom, katerega ste zgradili, da lačemo tam notri duševne hrane, zabave in razvedrila, po trudopolnem vsakdanjem delu v tovarnah in delavnicah. Doma, ki ponosno dviga svojo glavo kvišku pod oblake in nas klee pod svojo streho, je zgrajen samo za to, da nas spopolnuje v družabnem življenju. Ostati mora vzgajališče in zabavišče nas in naše mladine, slehernega rojaka. Ako obiskujemo prireditve v domu, mu dajemo novega življenja in trdnjše podlago, obenem se spopolnujemo sami, postajamo trdnjši in močnejši. Zato je upati, da se rojaki z mladino v polnem številu udeležijo prireditve zadnje nedelje tega meseca in ne bo jim žal. Zal pa bo tistemu, ki bi se ne udeležil. Igra je lahko razumljiva slehernemu človeku.

Pričetek igre je ob dveh popoldne v veliki dvorani doma. Vstopnina je 50 centov, otroci 10 centov. Po igri je ples v spodnjih prostorih, pri katerem sodeluje orkester. Otroci prosti. Preskrbljeno bo tudi za želje in lačne.

Rojaki in rojakinje v tej naselbini in v bližnji okolici bodo ta dan zopet pokazali, da se zavajajo dolžnost in da so uspešni in si nikakor ne bodo pustili pritišati pečata na svojo čelo, da lezejo v hazardnjstvo. — A. VIEJE.

Nova varnostna pogodba s Sovjeti.

Moskva, 13. okt. — Unija sovjetskih republik je pravkar podpisala pogodbo nevtiralnosti in neagresivnosti z Afganistanom v Aziji. To je že četrta pogodba te vrste, ki dela skrb, voditeljem lige narodov. Prva je bila z Nemčijo, druga s Turčijo in tretja z Litvanijo. Anglija je hotela na vse načine preprečiti pakt z Afganistanom (ta dežela leži med Indijo in sovjetsko Unijo) pa se ji ni posrečilo.

Nova češka vlada; dva nemška ministra.

Praga, 13. okt. — Cernyjeva vlada je podala ostavko in bivši premijer Anton Svehla je večer organiziral novo vlado. Dr. Beneš je ostal zunanj in dr. Engliš finančni minister. Prvič, odkar obstoji češoslovaška republika, sta v vladi tudi dva Nemca, ki zastopata nemško manjšino. Slovaški klerikaleci so tudi zastopani.

Mediteva dvojčka pokopana v enem grobu.

South Bend, Ind. — Božica in Ljubica Medić, pet mesecev stara slišna dvojčka, ki sta umrla v Miamenopolisu, sta bila v torek pokopana skupaj v eni krsti in enem grobu. Pogreb je bil po obredih arabske pravoslavne cerkve. Medice noče povedati, koliko denarja sta mu zaslužila dvojčka, ki sta bila na mnogih razstavah po deželi.

Avstrija povzila plače uradnikov.

Dunaj, 13. okt. — Avstrijska vlada je včeraj odvrnila pretečo stavko civilnih uradnikov s tem, da jim je v splošnem povzila plače za 10%.

Ameriška petrolejska industrija

L.

Začetek petrolejske produkcije.

Teklo si je predstavljati moderno življenje brez petroleja in produktov, ki se iz njega pridobivajo. Petrolej prekrbuje gonilno silo za dvajset milijonov ameriških avtomobilov in mazo za ista, kakor tudi akoraj za vse druge stroje, ki jih rabimo za produkcijo ali promet. Ljudje so že zdavnaj znali za kame-no olje, ali njegova današnja raba je nekaj povsem moderne-ga. L. 1848 je neki lekarnar v Pittsburghu začel nabirati kolodene petroleja iz nekega slanega studenca v Tarentumu, Pa., in ga prodajal kot "naravno zdravilo" po 50 centov. L. 1854 je bila organizirana Pennsylvania Rock Company in vzorec pennsylvanskega petroleja je bil predložen silovitemu kemikarju, profesorju Benjaminu Sillmanu na univerzi Yale. Ta je analiziral vzorec in pokazal, da so razni produkti, ki se nahajajo v petroleju, morejo uporabljati kot olje za razsvetljavo, olje za mazo in olje za plin. Blizu kraja Titusville v Pennsylvaniji je upravitelj agornje družbe, Colonel E. L. Drake, dal izvirati prvi vrelce petroleja. On je izumil tudi metode vrtanja, ki so še danes v rabi. Nekoliko let kasneje so izvirali mnogo drugih vrelcev v isti pokrajini in skozl mnogo let je Pennsylvanija prednjadila na polju petrolejske produkcije. Tekom zadnjega desetletja prejšnjega stoletja je pa so našli mnogo olja tudi v državah Ohio in Indiana; tekom prvih desetih let tega stoletja pa so se razvila velika petrolejska polja v Oklahomi in severnem Teksasu; v zadnjih letih pa je produkcija petroleja bila velika v južnem delu Teksasa, v Kaliforniji in Wyomingu. Zdržene države so največji producent petroleja na svetu; skoraj 66 odstot svetovne zaloge petroleja prihaja iz Zdrženih držav. Mehika prispeva približno 10% skupne svetovne produkcije in Rusija ob predvojni prednjadila je tretja na vrsti.

Kaj je petrolej?

Beseda "petrolej" izvira iz latinskih besed "petra" (kamni) in "oleum" (olje), pomenijo torej "kameno olje". To olje se nahaja v ogromnih količinah pod površino zemlje in njegova zgodovina je skoraj ista kot naša premoga, ki je — kakor se običajno — preostanek pragozdovskih rastlin. Bujno pragozdovsko rastlinstvo je bilo poplajljeno in plasti kamena in prsti so se sčasoma nakopišile nad močvirji. Kemični vpliv vročine in pritisk agornjih plati na ostanke rastlin, kakor tudi na ostanke teles rib in drugih morskih živali, sta v toku tisočih let proizvedla razkofljiv, tako da je iz teh ostanov rastlin in živali preostala tekoča ames raznih spojin ogljika in vodika, takozvanih hidrokarbonov. Plast škrljencev (škale), ki se navadno nahaja nad našlago premoga, je tokom stoletij obvarovala premog pred razpadom, in ta škrljencev ni ničesar drugega nego trdopredeno blato ali ilovica. Isto se je zgodilo s petrolejem; olje je bilo absorbirano v debele naslage škrljencev ali peska in zgornja plast apnenca ali škrljencev je preprečevala njegov izpuh. Na tak način so se za našo rabo ohranile globoko pod zemljo ogromne lute olja, v količini milijonov sodov.

Mučne boletine

v milijih vam olajša in otekline odstrani

SEVERA'S GOTHARDOL

Priljubljen in plemenit zdravilo. Doka njegove učinkovitosti je upoštevanje sadnih let.

Cena 50 in 60 sodov.

Vprašajte miš v lekarni.

W. F. SEVERA CO., CHICAGO, ILL.

Ameriška petrolejska industrija

L.

Začetek petrolejske produkcije.

Teklo si je predstavljati moderno življenje brez petroleja in produktov, ki se iz njega pridobivajo. Petrolej prekrbuje gonilno silo za dvajset milijonov ameriških avtomobilov in mazo za ista, kakor tudi akoraj za vse druge stroje, ki jih rabimo za produkcijo ali promet. Ljudje so že zdavnaj znali za kame-no olje, ali njegova današnja raba je nekaj povsem moderne-ga. L. 1848 je neki lekarnar v Pittsburghu začel nabirati kolodene petroleja iz nekega slanega studenca v Tarentumu, Pa., in ga prodajal kot "naravno zdravilo" po 50 centov. L. 1854 je bila organizirana Pennsylvania Rock Company in vzorec pennsylvanskega petroleja je bil predložen silovitemu kemikarju, profesorju Benjaminu Sillmanu na univerzi Yale. Ta je analiziral vzorec in pokazal, da so razni produkti, ki se nahajajo v petroleju, morejo uporabljati kot olje za razsvetljavo, olje za mazo in olje za plin. Blizu kraja Titusville v Pennsylvaniji je upravitelj agornje družbe, Colonel E. L. Drake, dal izvirati prvi vrelce petroleja. On je izumil tudi metode vrtanja, ki so še danes v rabi. Nekoliko let kasneje so izvirali mnogo drugih vrelcev v isti pokrajini in skozl mnogo let je Pennsylvanija prednjadila na polju petrolejske produkcije. Tekom zadnjega desetletja prejšnjega stoletja je pa so našli mnogo olja tudi v državah Ohio in Indiana; tekom prvih desetih let tega stoletja pa so se razvila velika petrolejska polja v Oklahomi in severnem Teksasu; v zadnjih letih pa je produkcija petroleja bila velika v južnem delu Teksasa, v Kaliforniji in Wyomingu. Zdržene države so največji producent petroleja na svetu; skoraj 66 odstot svetovne zaloge petroleja prihaja iz Zdrženih držav. Mehika prispeva približno 10% skupne svetovne produkcije in Rusija ob predvojni prednjadila je tretja na vrsti.

Kaj je petrolej?

Beseda "petrolej" izvira iz latinskih besed "petra" (kamni) in "oleum" (olje), pomenijo torej "kameno olje". To olje se nahaja v ogromnih količinah pod površino zemlje in njegova zgodovina je skoraj ista kot naša premoga, ki je — kakor se običajno — preostanek pragozdovskih rastlin. Bujno pragozdovsko rastlinstvo je bilo poplajljeno in plasti kamena in prsti so se sčasoma nakopišile nad močvirji. Kemični vpliv vročine in pritisk agornjih plati na ostanke rastlin, kakor tudi na ostanke teles rib in drugih morskih živali, sta v toku tisočih let proizvedla razkofljiv, tako da je iz teh ostanov rastlin in živali preostala tekoča ames raznih spojin ogljika in vodika, takozvanih hidrokarbonov. Plast škrljencev (škale), ki se navadno nahaja nad našlago premoga, je tokom stoletij obvarovala premog pred razpadom, in ta škrljencev ni ničesar drugega nego trdopredeno blato ali ilovica. Isto se je zgodilo s petrolejem; olje je bilo absorbirano v debele naslage škrljencev ali peska in zgornja plast apnenca ali škrljencev je preprečevala njegov izpuh. Na tak način so se za našo rabo ohranile globoko pod zemljo ogromne lute olja, v količini milijonov sodov.

Mučne boletine

v milijih vam olajša in otekline odstrani

SEVERA'S GOTHARDOL

Priljubljen in plemenit zdravilo. Doka njegove učinkovitosti je upoštevanje sadnih let.

Cena 50 in 60 sodov.

Vprašajte miš v lekarni.

W. F. SEVERA CO., CHICAGO, ILL.

ZAKON IN MORALA V UNIJI SOVJETSKIH REPUBLIK

Piše Anna Louise Strong.

Toda dejstvo, da te posledice divjih zakonov in privatne prostitucije ne povzročajo nikakega sramu v družbi, da ne pravi, da je to tudi brez nadloge. Na nekem sodišču je obtoženi možki nekaj časa zankal ter hotel biti nedolžen. Ker pa je bila dopri- nešana vsa ujemajoča se stori- ja, kako se je izvršilo in je dekle dokazala, je pa začel je- čati in je bil dokaj iz sebe! "Zdaj pe le izpovej," je rekel sodnik. "Otrok je tvoj! Plačaj trideset rubljev na mesec..." "Meni ni za trideset rubljev," je obupno rekel mož. "Toda moja žena je šolska učiteljica. Vsak mesec me bo radi tega nadlegovala doma." Take so kazni za skakanje čez plot v sov- jetski uniji, ki ljudi odvrčajo od nerednega življenja bolj kot kak visokozovec, toda nič kaj ugleden Mannov zakon.

Za moške in ženske, ki bodo pripravljene sprejeti vso odgo- vornost za svoje čine, da podpi- rajo otroke, če jih imajo, ni ni- kake kazni v sovjetski uniji, pa- naj bodo ti odnosi še tako po- gošči ali mešani. In vendar se pojavlja močan val propagande med mladino, katero podpirajo starejši v komunistični stranki, ki je proti prepogostim takim izjemnim slučajem. Na tej propagandi ni nič religioznega ali "moralnega" temveč sloni na zdravju, zmoglosti in vedi.

Propaganda se nič ne zavzema za registracije ali poročne cere- monije, temveč odločno naglaš- a — bolj kot v katerikoli deželi izven Rusije — da je spolna pre- tiranost v zakonu ali izven za- kona slaba.

Eden propagandistov med mladino se mi je tako izrazil: "V Ameriki mislijo, da je vse, kar je v zakonu, pravilno, in vse, kar je izven zakona, slabo. Mi ne mislimo tako. Vse, kar trati človeško moč in revolucio- narno jakost, je napačno; vse kar človek čuti, da mora skriti, je napačno... Mi nimamo spola za kak čudež, temveč za narav- no dopolnilo, za človeški obstoj. Preveč se izrabljati v zakonu ali izven zakona, pa amatrano, da je zapravljanje delavca, za- pravljane revolucije. Človeku vzame čas in moč kakor tudi čustvovanje, ki je lahko dragocenejši in bolj zadovolji- vo v daljnem razvoju. Mladina prejema nauk, da je spolni na- gon nekaj, kar se da kontrolira- ti in če se ne kontrolira, da postane brez vrednosti in konč- no tudi ne nudi nobenega vžitka. Razvij se s telesnimi vajami in glej na žensko kot enakovred- no. Ko si dozoril in znaš čustvo- vati, nimaš ničesar, kar bi moral skrivati. Toda če samo zado- stuješ svojemu čustvovanju v mladosti ter na vse načine za- pravljaj svojo energijo, s tem

skoduješ svojemu močnemu na- gonu, da ne bo nikdar zato veljal toliko kot velja za druge, ki se znajo razumno obna- šati... Ne pravimo mladini, da jo bo bog kaznoval za nepremi- ljene čine, toda povemo ji, da so revoluciojnarni voditelji, ki so trpeli v ječah in garali vse noči, ohranili svoje zdravje in živah- nost zato, ker so se znali zadr- žati.

Morda je te vrste vzgoja po- vzročila, da je danes v Rusiji veliko manj spolnega stremilje- nja kakor po drugih deželah, kjer mladini prete, da samo z enim padcem uniči vse svoje življenje. Morda je to tudi samo radi primitivnega, priprostega življenja ruskega kmeta in de- lavca. Na vsak način pa po svo- jih lastnih izkušnjah lahko trdim, da ženska pri potovanju po Rusiji ni tako zasledovana od moških kakor se to vrši dru- god. Malo spolne zavednosti je. Čestokrat se pripeti, da na že- leznica dajo moške in ženske v iste spalnice. Najmanj dva- najstkrat se je meni sam pri- petilo kaj takega in nikdar ni- sem opazila, da bi to povzro- čalo kako sugestivnost. Zgodi se, da prideta na obisk moški in ženska iz različnih krajev, ter morata radi velikega pomanjka- nja stanovanj v Moskvi oba v eno sobo in nikomur ne bo niti v glavo padlo, da bi kaj sumil o njih, sploh je to privatna za- daja. Moški in ženske se koplje- jo v rekah skupno in popolnoma

brez oblačil. Običajno včasih zadržujejo vsaki svoj breg. Op- zujejo se pa vedno lahko drugi druge in nistem videla, da bi kdo celo kaj več opazoval kopajoče- ga se od drugega spola. V njih je nekaka fundamentalna spo- dobnost in vsaka prenapetost radi spola jim je nepoznana.

Temu se človek privadi in kadarkoli sem jaz iz Rusije po- tovala po drugih državah Evro- pe, sem naletela na mučno sug- gestivno obnašanje in kazanje žensk moškim ter obnašanje, ki je imelo izzyati stremljenje. Kaj takega sem videla v Parizu in Berlinu in tudi v Ameriki, samo na daljnem zapadu Ame- rike, kjer je delno še pijonirsko življenje, so morda še sorodni v tem oziru z Rusi.

Razmotrivanje o moralnih teorijah v Rusiji ni popolno, če izpustimo Kolontajevo, kolikor je ona pripevala temu predme- tu. Kolontajevo in njenih cita- tov se po drugih državah tudi najbolj čisto poslušujejo, da bi dokazali, kako komunisti žive normalno in ne poznajo nobe- nega družinskega življenja. Njen stil je duhoviti in krasen in njeno pojmovanje je teško sma- trati za starokopitno v današ- njih dneh. Vendar noben komu- nist ne zanika, da ona ni pove- dala nekaj idealov za bodočo državo v svojem pamfletu "Pot h krilatemu Erosu". V njem piše:

"... Med leti resne civilne vojne se je malokdo ukvarjal z misterijem spola. Druge veliko mogočnejše strasti in preizkuš- nje so zaposljevale človeštvo. Pred obrazom velike boginje Revolucije se je moral skriti lepokrilni Eros. Ni bilo časa in ne duševne sile, ki bi bila na raz- pologo na ljubimecovo veselje in trpljenje... Gospodar položaja med to dobo je bil pripravljen glas narave, življenjski instinkt re- produktivne. Moč in žena sta la- hko, veliko lažje kot kdaj prej in veliko pripravljeni kot kdaj prej, prišla akupa in se ločila. Prišla sta skupaj brez velikih duševnih čustvovanj in ločila sta se brez solza in bolečin... Med opo dobo spolni odnosi niso mogli biti drugačni. Ali se je za- kon vzdržal radi trdnega prija- teljakega čustvovanja dolгих let, ali so se pa spolni odnosi obudili in si zadostili s čim dru- gim, kar ni bilo nič drugega kot biološka potreba, od kate- re sta obe strani hiteli za drugi- mi, važnejšimi opravili revolu- cij... Nekrilati Eros potrebu- je manj duševne sile kakor jo izčrpa krilati Eros. Ljubezem, atkan od najtanjših niti dušev- nega čustvovanja... Nekrilati Eros ne krati spanja nočem in ne mehda volje. Razredu bojev- nikov je bil v trenutku, ko je človeštvo ječalo v revoluciji, ne- mogoče pasti pod krilatega Erosa. Bilo bi brezumno zapra- vljati moralne sile revolucije na- jev."

SAMO 6 DNI PREKO

PARIS - 23. okt. in 13. nov. FRANCE - 6. novembra

Kabine tretjega razreda s umival- niki in toaletno vodo za 2. 4 ali 6 oseb. Francoska kuhinja in pišalo.

French Line

100 N. Dearborn St., Chicago, Ill. ali lokalni agenti.

Več jajc \$1

jamčimo

Mi jamčimo "HEN PEP", da bo po- magal vašim kokošim lači več jajc, kot so jih dale še kdaj prej; brez izjeme s čem ste jih prej hranili.

"HEN PEP" podpira vašo jajc. Daje moč kostem in mišicam, pomaga hitreje izvirati jajcino, obnavlja pred belostjo in pripravi lene kokoši lači jajc. Vsi naši jajci so iz jajc naprednih in najvišjih vrst. "HEN PEP" vam jamči več jajc in vaš dobrobiti in koristi so neskončne, če jih uporabljate v kuhinji, ki jih pripravljate. Zdrav in bogatost kokoši vam pripravi "HEN PEP". Vredno tega, kar je prisneno, da je to najboljša stvar, ki jo lahko na svoji kuhinji imate. "HEN PEP" je lažje kupiti, kot kdaj prej, vredno preizkušati in mi vam povrnemo vaš cent, ki ste ga plačali plačevalcu.

Poslajte ta kupon

NATIONAL FORMULA CO., Dept. 1425-G, 1425 Lincoln Street, Evanston, Ill.

Gentlemen: Please find enclosed \$1.00 for which send me a box of "Hen-Pep". If, after thirty days' trial, I do not find that my hens are laying more eggs than ever before, I can return the un- used portion, and you guarantee return of my money.

(Check Size Box Wanted)

TRIAL SIZE (30 days trial size) \$1.00

50 DAY SPECIAL OFFER

To introduce "Hen-Pep" to all poultry raisers, we offer a box holding 5 times as much as the trial size for only \$2.00. And a large box holding 10 times as much as the trial size for only \$3.00.

MEDIUM SIZE (30 times trial size) \$2.00

LARGE SIZE (10 times trial size) \$3.00

Name _____

Town _____

State _____

RAD BI IZVEDEL.

Kje se nahaja moj prijatelj Frank Simčić, doma nekje tam od Postojne. Bival je svojočasno v Clevelandu, Ohio. Zelo bom hvaležen, ako mi kateri rojakov pošlje njegov naslov, ali pa če on sam piše: Frank Santel, P. O. Box 281, Cle Elum, Wash. (Adv.)

Ali želite znati pravilno pisati in izgovarjati slovensko? Naroči si "Sloven- sko-angloški slovnico", katero je iz- dala in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

"NOBENO ENAKO."

Vi se lahko zanesete na zdravilo, ki je prestalo skušnje pet in štirideset let. To je Severa's Cough Balsam, katerega vam proda vsak lekarnar za 25c, ali pa večje vrste 50c. To vsebuje kašelj, ko druga zdravila ne morejo. Mr. A. Kunc, Hemlock, O., pravi: "Med tem ko nobeno zdravilo in celo našega zdravstva zdravila ni- so ustavila kašlja, ki ga je imela naša hčerka, jaz sem kupil Severa's Cough Balsam in kašelj je kmalu prešel. Ču- dovito zdravilo, nobeno enako." Se- vera's Cold Tablets odnesejo prehlad, žge. V lekarnah, W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa. (Adv.)

VABILO NA VINSKO TRGATEV

katero priredi

SLOVENSKI DELAVSKI DOM

na Moxham—Johnstown, Pa.

v soboto, 16. oktobra 1926

Prizetek trgatve ob 7. uri zvečer.

Kakor druga leta, bo tudi letos vsa izvrstno preskrbljena, ker je zato izvoljen odbor. Nikomur ne bo žal, kdo bo prišel, ker na raz- pologo bo vsa potrebna, dobra godba in dovolj prijetne zabave za vse, stare in mlade. Rojaki v Johnstownu in okolici, pridite vsi, obiščite nas na omenjeni dan in se sabašajte z nami. Vstopnina je za moške 50c, za ženske brez spremstva pa 25c.

Na evidenjo dne 16. oktobra na veselici, vam kliče

DIREKTORIJ DOMA.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENCI—izvirna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane...\$5.00

Slovensko-Angloški Slovnica—zelo poučna in lahko raz- umljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo...\$2.00

Zakon Biogenitije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere samorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro...\$1.50

Pater Makaventa—V Kahareti—zanimiva povest iz živ- ljenja ameriških frančiškanov, in doživljaj rojaka, iz- vrstno spopolnjena s slikami...\$1.50

Zajednici—različna povest in prava ilustracija dolejši kri- tega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki...\$1.75

Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je napisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek...\$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo...\$0c

KNJIGE KNJIŽEVNE MATICE SE DOBE pri naših društvenih tajnikih in drugih zastopnikih, namreč dosejaj jih imajo v prodaji poleg društvenih tajnikov tudi:

William Siter, 6404 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
Anton Jankovich, 1171 Norwood Rd., Cleveland, Ohio.
Anton Bokai, 727 E. 157th Street, Cleveland, Ohio.
John Krizmančić, 18111 Benington Ave., West Park, Ohio.
Andrew Vidrich, E. F. D. 7, Box 103, Johnstown, Pa.
John Rimar, 5555 Russell St., Detroit, Mich.
Frank Stular, 13705 St. Aubin, Detroit, Mich.
John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.
Proletarec, 3639 W. 26th Street, Chicago, Ill.

Ali pa pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

J. S. Maccher:

RIM

Poslovenil V. M. Zalar.

Spet torej morjem! Moja duša ga pozdravlja kakor davnega ljubljence...

Praga se spušča z višin Krasa v polkrogu okoli celega mesta. Mesto in morje se poka- žeta še nekolikokrat, vedno v drugem zornem kotu. Nazadnje se vlak ustavi...

III. Trst in dalje.

Ladja odhaja v Benetke o polnoči. Stoji pri pomolu San Carlo, imenuje se Espero in puha brezbržno svoje oblačke dima v zrak, kakor bi hotela pokazati, da se je prav- nič ne miali pripravljati na pot še zdaj. In svet mir vlada v nji. Precej časa še stojim in vpi- jem v treh jezikih po ljudeh, nazadnje prilize od spodaj od nekod fant v cvetu let, v najpo- trebnejši opravi, oddam mu svojo prtljago, on mi pokaje kabino, kjer bom prenočil, in razi- deva se.

Stojim na nabrežju. Proti severovzhodu se dviga Kras, v čegar sivi zaprašen zeleni se bleste vile tršaskih bogatašev. Kakor kos am- fiteatra, ki na njegovih terasastih sedežih udobno sedi ponočni publikum in gleda igro la- dij in ladje na temni moraki gladini. Proti severu se hrbet Krasa znižuje, njegova zelen je modrejša, in tam, kjer pada že popolnoma v morje, se kaže belkasti gradč Miramar...

Pogled se vrne v pristanišče. Gozdovi jamborov in dimnikov, ogromne ladje, penoni in jadra jadrnic, gibanje drobnih parnikov in še drobnjših čolnov — vse to se zlija v eno samo veliko sliko, ki jo oči sprejemajo, ne da bi razločevale posameznosti. Beli galebi leta- jo nerodno med ladjami, spuščajo se h gladini in love, kar je padlo s palub. Jambori škrip- ljejo, ljudje kriče, tu ročajo verige, tam spet se pripravlja ladja na odhod, zategle žvižga, lokomotive piškajo — in kot temeljni ton vseh teh zvokov šumi zategel, resen glas, ki v njem vse drugo takorekoč plava in ga o njem ni mo- goče določiti, iz česa je pravzaprav sestavljen. Tako sem ga slišal pred leti v Odesi, tako zdaj v Trstu. Govor pristanišča.

Napotim se v mesto. Povsod nesnaga, da, vsaka hiša ima takorekoč svoj poseben individualen smrad. Na vsakem oknu so svet- loželeni žaluzije in z vseh oken visi perilo in sicer tudi najintimnejši kosi. Ulice so kratke in ne široke. Kavarne in gostilnice na ulicah pod improviziranimi šotori. In povsod polno ljudi. In povsod živahne geste in živahna go- vorica — torej prvo laško mesto na mojem potu. Napisal na trgovinah laški, gostilnice laške, kavarne laške in časniki v njih tudi la- ški — na parurnem izprehodu po mestu sem opazil samo dvoje nemških tabel: ena je bila K. K. Financwache, druga napisa na vojašnici. O Avstriji! ... Na periferiji čutiš centrifu- galo silo vedno najbolj intenzivno. Ali se mo- reš torej čuditi Trstu? Vespašian ga je po- vzdignil v rimsko kolonijo in danes oživljena Italija po parstoletnem mrtvili išče svojih otrok, izteza roke po njih in jih kliče k sebi. In otroci ališijo materin glas in odgovarjajo...

Kipeča mladost, vera v prihodnost in pre- šeren pogum bilje v žilah tega malo snažnega in zelo smrdljivega mesta. Pri vsakem kora- ku čutiš, da nisi pravzaprav več v Avstriji... Vidiš sicer nekaj spomenikov, kakor Karla VI., Leopolda I., mehiškega cesarja Maksimili- jana, da, celo spomenik v spomin na petstolet- no zvezo Trsta z avstrijsko monarhijo — toda

ti spomeniki so pač le bolj davek dobi in oko- ličinam nego izraz mišljenja prebivalstva. Saj ima nazadnje Praga tudi take spomenike. Osemnajsto let je živel Trst daleč proč od svoje matere, za rednico pa je imel ženo, ki se je zanj silno malo brigala... Človek si prav dobro lahko predstavlja situacijo tega mesta v nem- ški državi na primer. Koliko železnih prog bi ga že davno vesalo z vsemi imenitnejšimi mesti v monarhiji, kakane predpavice bi bilo dobilo, kako bi se bilo moralo razširiti tako mesto! In kako bi bila dale res politična via- da že davno skrbela, da bi ustvarila s podporo slovenskega življa protiutrditvenemu življu —

ne, človek se Trstu ne čudi!

Bliža se večer. Na svetilniku se zasveti- juč, na nabrežju je zaplavalala bela svetloba svetilk, na ladjah prižigajo laterne, zašareva- jo okna hiš, prodajalnice, gostilnic in kavarn. Lučice v vilah na kraškem pobočju pobliskuje- jo. Na nebu se krelejo bele zvezde, večje in jasnejše nego pri nas, proti temnomodremu nebu strme jambori in dimniki ladij — čarob- nen razgled. Hodim po nabrežju, gledam, po- slušam in ne mislim. Morje si oddihuje, pri- stanščice govori, po nabrežju in pomolih pro- menira na stotine ljudi v belih toaletah na svoji večerni promenadi. Zunaj na morju tre- petajo kakor kresnice lučice izletnih čolnov. Tak krasen večer in lepa slika, ko je človek za- dovoljen, da sploh živi in da je tudi enojka med temi tisoči okoli sebe, ki o njih nič drugega ne ve, nego da so tudi take enojke. Hodim med njimi, lovim odločke stavkov in gledam v zvezdne oči, ki se mi zde vse zadovoljne in sre- ne. Semtertja zabudi odhajajoča ladja in ne- hote sanjaš, da poplute morda v Korfu, k Hel- ladi, Carigradu in v Črno morje, želiš ji srečno pot in naročaš ji pozdrave Odesi, Jalti in Gur- sufu...

Po deseti uri korakam na Espero, grem v svojo kabino, ležem in zaspijam apanje utruje- nega človeka. In v sanjah ališim potem rozlja- je verig, povelja, žvižganje ladje in taktiranje ladjinega vijaka...

Zgodaj se prebudim. Skozl okroglo oken- ce vidim rdeče osvetljeni breg, neke hiše, neki stolp, drevesa. Grem na palubo. Mrz je. Okoli ladje se vali morje kakor živ, zelen, belo prgaš mramor. Prav pred grediljem ladje vstaja počas iznad morske gladine nekoliko belkastih peg, katere rasejo in rasejo v skupi- no rožnatih plošev, lomljenih ert in svetlih potez. Solnce sijaj leži na njih s polno svojo močjo, in erte se širijo in ploške rasejo, že se vidi v njih odprtne oken, v oknih se bliska steklo kakor diamanti in rubini, ladja beži in beži k njim, solnce vstaja za našimi hrbiti više in više, njegova rdeča svetloba se izpreminja v belkasto zlato, mesto pred nami rase in rase, jasno se kažejo že posamezne palače in cerkve — Venezia, Venezia!

Espero vozi že bolj počasi. Na levi se vle- če zeleni breg Lida, peljemo se mimo vojne ladje z bleščecimi topovi in množico mornar-jev, mimo nekaj torpedov, mimo neke druge ladje, ki služi za vojašnico — in naenkrat se dyga pred nami doždova palača, cerkev sv. Jurja in Maria della Salute.

Venezia! Tak prekrasen, čaroben vtis! Espero se le še plazi in človek piše z očmi to celo pravilno-krasno mesto. Črne gondole sploje tem druga poleg druge. Most vzdihov- lozan, steber z levom sv. Marka nam z na- brežja ponosno kima v pozdrav, vse tako po- nošno, tako krasno — Benetke, kraljica Adri- je!

(Dalje prihajajo.)

Velika tatvina v Parizu.

Pariz, 18. okt. — V prejšnji noči so nesnani tatovi vlomili v muzej Conde v gradu Chantilly in odnesli glasoviti dijamant "Grande Conde" ter okrog ducat drugih dragocenih umetnin. Dijamant je sam vreden dva mi- lijona dolarjev. Kamen je iz- redno velik in redke rdečkaste barve.

Črnorokarji na delu.

Chicago. — Včeraj je prejel bogat trgovec Ornesti Sandore iz Commercial avenue pismo, ki mu ga je poslala organizacija črne roke. Zadevo je takoj pri- javil policiji. Črnorokarji zahte- vajo od njega tri tisoč dolarjev, če ne, mu pošenejo hišo v zrak.

Demonstracija v pruski zbornici.

Berlin, 12. okt. — Komunisti v pruski zbornici so včeraj pri- redili velike demonstracije proti pogodbam glede odpravnine bivše- mu kaiserju. Seja je bila pretr- gana.

Sultanova palača je zdaj plesna dvorana.

Carigrad, 13. okt. — Jildiz, sijajna palača bivših turških sultanov, je zdaj nočni klub, v katerem se zbira carigradska elita in tam pleše ter se zabava.

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, ang- loškem jeziku in drugih.

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

CENE ZMERNE, UNIJSKO DELO PRVE VRSTE

VSA POJASNILA DAJE VODSTVO TISKARNE

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 South Lawndale Avenue, Chicago, Ill.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA